

پیام‌ها در پی درگذشت
احمد توکلی

مقامات و چهره‌های سیاسی مختلف با ارسال پیام درگذشت احمد توکلی، نماینده ادوار مجلس و عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام را تسلیت گفتند.

غلامحسین محسنی‌اژه‌ای، رئیس قوه قضائیه با صدور پیامی، درگذشت احمد توکلی را تسلیت گفت. در متن این پیام آمده است: «درگذشت مرحوم مغفور جناب آقای احمد توکلی، عضو فقید مجمع تشخیص مصلحت نظام و از دولتمردان و نمایندگان پیشین مجلس که در زمره شخصیت‌های انقلابی، خدوم و پرکار بود را به خانواده محترم و اقربای وی تسلیت می‌گویم. خدمت مخلصانه و بی‌شائبه در مسئولیت‌های فراوان در طول سالیان متممادی، از آن مرحوم، شخصیتی کارآزموده و دغدغه‌مند ساخته بود. برای آن مرحوم رحمت و مغفرت الهی مسئلت می‌نمایم.»

محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی نیز طی پیامی در این زمینه گفته است: «درگذشت انقلابی متعهد و سیاستمدار پیشکسوت دکتر احمد توکلی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام و نماینده چهار دوره مجلس‌شورای اسلامی موجب تأسف و تأثر گردید. این شخصیت سرشناس از چهره‌های مبارز دوران قیام علیه رژیم ستم‌شاهی و خدمتگزار خستگی‌ناپذیر نظام‌اسلامی بود که در عرصه‌های مختلف و مناصب متعدد از جمله وزارت کار، ریاست مرکز پژوهش‌های مجلس، منشأ اثربخشی و خدمات شایان بود. دکتر احمد توکلی در جایگاه یک چهره‌سیاسی و رسانه‌ای دلسوز همواره در بیان صریح و شفاف نظرات، مواضع انتقادی و نقد منصفانه در نزد همگان شناخته شده بود و توانست با پی‌ریزی روزنامه‌نگاری مستقل و دغدغه‌مند در روشنگری افکار عمومی و آگاهی‌بخشی اجتماعی و همچنین تلفیق اخلاق و سیاست از احترام و مقبولیت در نزد همگان برخوردار شود. ضمن عرض تسلیت فقدان این خادم انقلابی و پرسابقه به مردم شریف ایران، اهالی رسانه، دوستان و خانواده ارجمند، برای ایشان رحمت واسعه و رضوان الهی و برای بازماندگان صبر و اجر از درگاه خداوند متعال مسئلت می‌نمایم.»

همچنین در پیام تسلیت **محمد رضا عارف، معاون اول رئیس‌جمهور** آمده است: «در گذشت دکتر احمد توکلی، یار صدیق انقلاب، نماینده ادوار مجلس، عضو محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام و از چهره‌های پرتلاش عرصه عدالت‌خواهی، موجب تألم و تأثر فراوان شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی مرحوم دکتر توکلی همواره در عرصه‌های مختلف مدیریتی، تقنینی و رسانه‌ای، با دغدغه عدالت اجتماعی، شفافیت و مبارزه با فساد، نقش آفرین و مؤثر بود. تلاش‌های او در جهت ارتقاء عدالت اقتصادی و پیگیری حقوق محرومان، برگ زرینی از کارنامه این مرد بزرگ است. دکتر توکلی که در هسته اولیه شورای گفت‌وگوی ملی حضور داشت، با روحیه‌ای نقاد، زبانی صریح و نگاهی مستقل، همواره در دفاع از منافع مردم و ارزش‌های انقلاب اسلامی، بی‌ملاحظه و شجاعانه سخن گفت و نوشت و با همه تفاوت‌های فکری و سیاسی، از سوی همفکران و منتقدان، به صداقت و پاکدستی شناخته می‌شد. اینجانب درگذشت این مبارز صدیق و خدمتگزار مردم را به خانواده محترم ایشان، دوستان، همکاران و اعضای محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام تسلیت عرض می‌کنم و از درگاه خداوند متعال برای آن فقید سعید، رحمت و مغفرت و برای بازماندگان صبر و اجر مسألت دارم.»

حسن روحانی، رئیس‌جمهور ایران در دولت‌های یازدهم و دوازدهم نیز در پیامی درگذشت توکلی، نماینده ادوار مجلس شورای اسلامی را تسلیت گفت. در این پیام آمده است: «درگذشت جناب آقای دکتر احمد توکلی موجب تأسف و تأثر فراوان شد. اینجانب که سابقه سال‌ها همکاری با ایشان در مجلس شورای اسلامی، شورای سرپرستی صداوسیما و مجمع تشخیص مصلحت نظام را داشتم، همواره شاهد صدق و صفا در گفتار و کردار، سلامت نفس و پاکدستی ایشان بودم. اینجانب با تسلیت به خانواده گرامی آقای دکتر توکلی، از درگاه خداوند متعال برای ایشان مغفرت و علو درجات و برای عموم بازماندگان صبر و سلامتی مسألت می‌کنم.»

یاد
نامه

پیشگام چپ جدید

روایت فعالان سیاسی از کارنامه احمد توکلی

گروه سیاست: روزگذاشته خبر درگذشت احمد توکلی در رسانه‌ها منتشر شد؛ چهره‌ای سیاسی که در دهه آخر زندگی‌اش بیشتر با «دیده‌بان شفافیت و عدالت» و شکایت از سازمان‌ها و نهادها درباره سوءمدیریت و نقض حقوق مردم شناخته می‌شود. توکلی تا پیش از آن و در سال‌های پس از فعالیت‌های انقلابی و پیروزی انقلاب اسلامی از جمله چهره‌های سیاسی‌ای بود که در سمت‌های مختلف فعالیت کرده‌است و تجربه نمایندگی مجلس (ادوار یک، ۸۰۷ و ۹) و سکنداری وزارت کار و عضویت در مجمع تشخیص مصلحت نظام را داشته است. در ابتدای انقلاب او رئیس شهربانی، کمیته انقلاب اسلامی، دادیار و دادستان انقلاب بهشهر بود و از همان حوزه انتخابیه در دور اول به مجلس راه یافت. در پی برگزاری انتخابات دوره سوم ریاست جمهوری و پیروزی آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای در آن و در پی تشکیل دولت توسط میرحسین موسوی، او که به دلیل مشکلات جسمانی از هیئت رئیسه مجلس استعفا داده بود، سکندار وزارت کار شد و در کنار چهره‌هایی مثل محمد غرضی، علی اکبر پرورش، حبیب‌الله عسکراولادی، علی اکبر ناطق‌نوری، مرتضی نبوی، محسن رفیق‌دوست، بال راستگرایی این کابینه را تشکیل دادند. البته اختلاف این دو بال روز به روز بیشتر می‌شود و این دعاوها چنان بالامی‌گیرد که بعد از دو سال توکلی در کنار سایر راستگرایان دولت دست به استعفا می‌زند و با وجود اینکه امام خمینی به آنها تاکید می‌کنند که «استعفای

نفر از کابینه کار صحیحی نیست» اما او و عسکراولادی از دولت جدا می‌شوند. پس از استعفا از این سمت، او روزنامه رسالت را بنیان‌گذاری می‌کند و سپس برای ادامه تحصیل به انگلستان می‌رود و در آن جا مدرک دکترای اقتصاد خود را از دانشگاه ناتینگهام می‌گیرد. البته او تجربه رقابت انتخاباتی با اکبر هاشمی‌رفسنجانی در سال ۱۳۷۲ و سیدمحمد خاتمی در سال ۱۳۸۰ را نیز داشته است. او همچنین در دوران اصلاحات روزنامه فردا را بنیان‌گذاری می‌کند که بعد از مدت کوتاهی به خاطر اصرار بر استقلال روزنامه از حمایت کانون‌های قدرت به مشکلات مالی دچار و تعطیل می‌شود. پس از آن هم که توکلی را در قامت نماینده مجالس دوره‌های ۷ و ۸ و ۹ تا سال ۱۳۹۴ و پس از آن هم در کسوت عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام فعالیت کرد و ۱۰ سال پایانی عمرش هم با راه‌اندازی دیده‌بان شفافیت تلاش کرد که دیدگاه اقتصادی خود و مبارزه با فساد را دنبال کند. البته او هم از جمله چهره‌های اصولگرا بود که در سال‌های اخیر با بی‌مهری جریان برخاسته از آن روبه‌رو شد و تقریباً سرنوشتی مانند عماد افروغ از دیگر چهره‌های اصولگرا را پیدا کرد. هر دوی این چهره‌ها از پیس روی کار آمدن محمود احمدی‌نژاد به ریاست دولت‌های نهم و دهم و تحولات درون جریان اصولگرا و قدرت گرفتن روزهافزون رادیکال‌های آن و در پی اختلاف‌نظری که با این طیف پیدا کردند به حاشیه‌شاند شدند و در خلوت و سکوت سال‌های پایانی عمر خود را سپری کردند.

ناصر ایمانی فعال سیاسی اصولگرا و از نویسندگان روزنامه رسالت در دهه ۷۰:

نظرش را بدون مصلحت‌اندیشی بیان می‌کرد

عذرخواهی می‌کرد؛ چه در علنی و چه در خفا این کار را می‌کرد. شما خاطرتان هست که ایشان درباره یکی از چهره‌های دیپلمات کشور ۲۰ سال پیش ادعایی کرد (که من نامش را نمی‌برم) بعد متوجه شد که اشتباه کرده است و رسماً در رسانه‌ها از او و نسبت به نظری که درباره‌اش داشت عذرخواهی کرد. این ویژگی هم از جمله ویژگی‌هایی است که کمتر سیاستمداری دارد. یعنی وقتی فکر می‌کرد در نظری یا گفته‌ای اشتباه کرده است، آن را مطرح می‌کرد و می‌گفت من اشتباه کردم.

انترگرادی ایشان در حوزه سیاسی چگونه بوده است؟

درباره میزان تأثیرگذاری فعالیت او معتقدم در مقاطعی که مسئولیت داشت مؤثر بود. مثلاً در مجالس ۸۰۷ و نهم چون نماینده مجلس بود تأثیرگذاری هم داشت و جزء چهره‌های اصلی اقتصادی مجلس بود و روی مواضع ایشان بقیه نمایندگان حساب می‌کردند. تأثیر مهمی هم که ایشان در فضای سیاسی کشور داشت: کاندیداتوری در برابر مرحوم آقای هاشمی‌رفسنجانی و نظراتی که به عنوان رقیب در فضای آن زمان مطرح کرده بود، است و به نوعی نظرانش را که علیه برخی از خط‌مشی‌های آقای هاشمی بوده، مطرح کرد. البته من در موضع دفاع یا حمله به نظرات سیاسی و اقتصادی ایشان سخن نمی‌گویم بلکه مسئله این است که در فضای سیاسی سال ۱۳۷۲ و موقعیت سیاسی که آقای هاشمی داشتند، ایشان آن آزادی‌گری را داشت که نظر خود را بیان کنند. در آن زمان کمتر کسی به خودش اجازه می‌داد در برابر آقای هاشمی کاندیدا شود و اظهار نظر متفاوت و مخالف خط‌مشی ایشان مطرح کند. به عبارتی ایشان به صراحت آنچه را که به آن اعتقاد داشت بیان می‌کرد. از دیگر اثرگذاری‌های مهم او خروجش از دولت آقای موسوی بوده است که با چند نفر از همفکرانش تصمیم می‌گیرند به خاطر تفاوت نظر با دولت از آن دولت خارج شوند. به عبارتی ایشان حریت خاصی نسبت به نظرانش داشته است. ایشان به مصلحت‌اندیشی روی نیاورد؛ موضوعی که پس از او بسیاری از سیاست‌پو به آن روی آوردند.

یکی از صحنه‌های ماندگار از دوره نمایندگی توکلی نطق او درباره درگذشت ستار بهشتی است. در حالی که فضای مجلس و دولت در آن مقطع برخلاف رویکرد توکلی در این موضوع بود. نظرتان درباره این بعد از شخصیت ایشان چیست؟

شما مرحوم ستار بهشتی را می‌فرمایید من موضوع دیگری را به شما یادآوری می‌کنم و باید این موضوعات را در زمان خودش مورد توجه قرار دهید؛ مثلاً ۲۰ یا ۳۰ سال قبل و شرایط سیاسی آن زمان را در نظر بگیرید و رفتار ایشان را ارزیابی کنید. نمونه‌اش اینکه ایشان اولین کسی بود که در مجلس در برابر سیاست‌های اقتصادی احمدی‌نژاد ایستاد و بیماری هندی در اقتصاد ما را

مطرح کرد. در چه زمانی؟ در دولت اول او؛ که به شدت احمدی‌نژاد محبوب است و قبل از حوادث ۸۸ و سایر مسائل است. آن هم زمانی که ایشان جزء گروهی بودند که از پشتیبانان احمدی‌نژاد به لحاظ سیاسی محسوب می‌شدند. ایشان به صراحت نظرش را بیان کرد و در برابر آن ایستاد و با طرح بیماری هندی به سیاست‌های اقتصادی دولت اول احمدی‌نژاد انتقادات بسیاری کرد. با اینکه آقای دکتر داوودی معاون اول احمدی‌نژاد به لحاظ اقتصادی از همفکران ایشان و از دوستان ایشان بود اما او در برابر این سیاست‌ها ایستاد. ایشان هر جا که احساس کرد تصمیمات به ضرر انقلاب است ولو اینکه به ضرر جناح خودش باشد البته یا به شکل علنی مانند موضوع مرحوم ستار بهشتی یا غیرعلنی که از آن اطلاعی نداریم به صراحت نظرش را می‌گفت. مثلاً به مسئولان عالی‌رتبه کشور نامه می‌نوشت یا به صورت حضوری و در ملاقات نظرانش را بیان می‌کرد. در همه ادوار مختلف با رؤسای جمهور و وزرا جلسه می‌گذاشت این کار را پیگیری می‌کردند. به عبارتی ایشان آزادی خاصی داشت و اگر از هر جناح تعدادی از آنها چنین آزادی‌ای داشتند بسیاری از مسائل حل می‌شد. ایشان دگم هم نبود مثلاً فقط با جناح خودش ارتباط داشته باشد؛ با همه دوستانش در ارتباط بود؛ چه آنها که دوست اول انقلاب‌شان محسوب می‌شدند و چه دوستان زمان زندان‌شان که هر کدام به یک جناح و جریان رفتند، او ارتباطش را حفظ کرده بود و ارتباط دوستانه‌اش را با وجود آنکه برخی آن را نمی‌پسندند، ادامه می‌داد. بسیاری از اصلاح‌طلبان و اصولگرایان با او ارتباط داشتند و به او احترام می‌گذاشتند حتی اگر نظرات سیاسی و اقتصادی او را قبول نداشته باشند.

هم‌بند
زندان قصرصادق زیباکلام
استاد علوم سیاسی

پیش از هر سخنی، لازم می‌دانم درگذشت دکتر احمد توکلی را به خانواده محترم ایشان تسلیت عرض کنم. ایشان شخصیتی بودند که چه در دوران مبارزه، چه در سال‌های پس از انقلاب، و چه در زندگی شخصی، همواره برای من محل تأمل و گاه حتی تحسین بودند. من با مرحوم توکلی در سال‌های ۱۳۵۳ و ۱۳۵۴، زمانی که هر دو زندانی سیاسی بودیم، در یکی از ساختمان‌های قدیمی زندان قصر، موسوم به «حیاط‌مثلثی»، مدتی نسبتاً طولانی هم‌بند بودم. در همان دوران نیز ایشان را انسانی بسیار متدین، پایبند به اصول، و انگیزه‌ای راسخ برای مبارزه با ظلم و استبداد می‌دیدم. احمد توکلی پیش از انقلاب